

Четвъртък, 19 януари 2012

АНАЛИЗИ

► 21:58 **Рискът от колапс на Евросъюза остава**

18.01.12 автор(и): Труд, прочитания: 1324, коментари: 1

СТЕФАН ПОПОВ

Глобалната финансово-икономическа криза катализира обща [криза на Европейския съюз](#). През 2005 година отхвърлянето на Конституцията на Европа от Франция и Холандия бе оценено като временно забавяне на интеграцията. По-късно се твърдеше, че това малко неудобство е компенсирано от Лисабонския договор от 2007 година. И пак се заговори за временното забавяне на пълноценната бъдеща конституция и по-тесен политическия съюз.

Днес подобни твърдения звучат наивно и несериозно. Не просто еврото, общата валута, но като цяло Европейският съюз е заплашен. И за

първи път от десетилетия възможността за колапс на съюза не може да се заобикаля.

Свърхтиражираните картини на срещите на канцлера Меркел и президента Саркози напомниха какво стои в основата на ЕС: двете най-мощни национални държави на континента. Това несъмнено връща към самото му създаване след Втората световна война. Но то е и сигнал, че развитието на общото право прибързано се привива като път към нова конституционна форма от федерален тип. Може да се окаже, че административноправната еволюция на ЕС е изпреварила значително политическата и днес се оказва в някаква степен куха.

След 1990 година идеята за разширяване и желанието на източноевропейски страни да се присъединят към съюза бяха толкова силни, че пуснаха завеса пред големите рискове за бъдещето на ЕС. Има и изключения, най-вече принципно скептичната към дълбока интеграция Великобритания; незаинтересуваната от членство, макар внимателно следваща интеграционния процес Швейцария, и други. Но това не променя положението, че по принцип липсва подготвеност да се мисли за срив и трансформация на тази епохална конструкция.

Европейското пространство в световен мащаб има най-висок капацитет за вътрешна самокритика, идеи за алтернативи и въображение за проекти и иновации. Не по-слаба е неговата нагласа да мисли феномена на риска. Въпреки тази глобално рядка комбинация на въображение и критика идеята за колапс на съюза остава непонятна. Ако обаче ненадейно се появи още един гръцки или италиански казус, няма сила, която да опази ЕС, това е ясно на всеки.

Нужен е нов период за "размишление"

След провала на конституционния договор бе обявен период на "размисъл". През 2007 година обаче канцлерът Ангела Меркел пое ротационното президентство и обяви край на "размишленията". И за по-малко от година успя да намери изход от негативните референдуми в държавите членки чрез модификация на конституционния договор. Но днес пак има нужда от момент на "размишление". Не по икономическите и финансовите въпроси, които също не търпят отлагане, а по отношение на съдбата на съюза изобщо.

За да се избегне разпад на ЕС, тази заплаха трябва да се обсъжда открито и ясно. И да се допуснат дори най-дръзки сценарии за трансформация. Това не е правено досега и по някакви необясними причини се избягва. Дори при подготовка на основни документи на съюза рядко се стига до този въпрос.

На първо място, необходимо е да се оцени доколко съюзът днес качествено е надхвърлил първоначалния мотив за създаването си, ЕС по произход не е идея за нова политическа система, нито е проект за благоденствие. Той дава отговор на специфичен въпрос: как да се предотврати ново

военизиране на основните европейски сили, радикализиране на отношенията между тях и война. Проектът за ЕС по произхода си е превантивен проект, а не проект за развитие и просперитет. Зад този специфичен замисъл лежи идеята за общ военно-отбранителен съюз, за НАТО. Двете са неразделни в произхода си.

На второ място, засега трябва да се спрат всички амбициозни и утопични опити за конституции на Европа, както и техните маскирани въплъщения. Най-добрият коментар на конституцията на Европа бе направен на корицата на "Икономист" през 2005 година: футболен съдия с високо вдигнат червен картон и надпис "Правилният глас за Европейската конституция".

Въпросът е по-сложен

Който настоява на някаква форма на конституция на Европа, не разбира и двете: феномена на конституцията и същността на интеграцията чрез международни договори, която движи съюза. Второто по принцип не води до първото.

На трето място, необходимо е да се мисли за преодоляването на едно сериозно разминаване: между усложнената до непонятност административна машина на Брюксел и липсата на легитимност на тази административна апаратура. Трябва решително обръщане на това отношение. Един по-добър ЕС трябва да има по-гъвкава, децентрализирана, по-слабо институционализирана администрация, но с много по-висока степен на пряка демократична легитимност. В момента му липсват и двете.

Но, все пак да се запитаме: кой от водещите политици на обединена Европа може да се ангажира с лидерството при подобен обрат? Нали това предполага признание за доскоро отстоявани грешки и илюзии?

Авторът е изп. директор на фондация "Риск монитор".